

Arkiv (se side 6)

107

ELVERUMSFULLMAKTEN.

107455

Av: HARRY LINDSTRØM.

ELVERUMSFULLMAKTEN skal være en fullmakt som stortinget^e gav til regjeringen Nygaardsvold på Elverum den 9.april 1940.Efter denne fullmakt kunne regjeringen Nygaardsvold regjere landet også i den krig som nettop var begynt i landet.

En ensidig diskusjon om den påståtte fullmakt har vært ført i mange år,nå oftere enn ellers. I Folk og Land nr. 7 for iår,har lektor i historie ved Universitetet i Oslo,Ole Kristian GRIMNES et innlegg om ELVERUMSFULLMAKTEN. Der skriver han bl.a.:

' At forslaget/forslaget til ELVERUMSFULLMAKT/ble frem-satt,har det aldri vært noen tvil om. !

Efterhvert som,årene går,blir det mer og mer tvil om denne ELVERUMSAFULLMAKT,og det ville være bra nå om man i HVERTFALL fra historikerhold ved UNIVERSITETENE fikk vite hva denne ELVERUMSFULLMAKT egentlig var.

Jeg er en av de mange som hevder og alltid har hevdet at:

ELVERUMSFULLMAKTEN har aldri vært fremlagt for stortinget,hverken på ELVERUM eller andre steder.Stortinget har aldri vedtatt noen ELVERUMSFULLMAKT.

Dertil kommer at regjeringen NYGAARDSVOLD hadde ikke noe behov for noen sådan ELVERUMSFULLMAKT. En regjering i NORGE viker ^{bl.a.} bare for - og det gjaldt også i APRIL 1940-en eller annen art av MISSTILLIDS-FORSLAG.

Fra min forvaltningstid som byråsjef i INDUSTRIDEPARTEMENTET, hadde jeg en rikelig anledning til å studere stortinget på NÆRHOLD. Det var den tiden at TØNSETH-KOMMISJONENS rapport ble fremlagt. Det var en hjelpeløs rapport om en gruveulykke.Det var ingen vanskelighet med å fortelle at hele rapporten var det reneste tøv.I rapporten kunne man ikke finne en stavelse om det som hadde forårsaket denne gruveulukke. KOMMISJONEN hadde ikke undersøkt et gram av kullene fra ulykkesgruven.I rapporten kunne man ikke ^{ligna} en eneste opplysning om hva som skjer i en kullstoff-gruve-ulykke.

Jeg var i stortinget den dagen galskapen var på det største i landets

NASJONALFORSAMLING. Det var som å se og høre en samling forskremte HØNS. Det hadde ingen som helst hensikt å forsøke å si et eller annet til denne forsamling. REPRESENTANTENE nærmest slåss om å få delta med å si et eller annet. Det fantes få eller ingen unntak. Dette storting laget faktisk opptak til den GALSKEP man fikk oppleve i den såkalte frie presse som igjen ledet MOBBER. En MOBB som gikk berserk. Vergeløse kvinner ble slått, barn ble slått og jaget. Verre ble det da de som skulle lede var forskremte. Statsråd Kjell HOLLER hadde stukket av fra alt ansvar.

Den GANG TENKTE JEG SOM SÅ. LA OSS SI AT DET VAR ET FREMMET FLY SOM SLAPP EN HÅNDRANAR ELLER TO PÅ HARDANGERVIDDA eller FINMARKVIDDA med DETTE storting. Denne forsamling av forskremte og kaglende høns.

La oss nå se litt på fremleggelse og vedtak av ELVERUMSFULLMAKTEN på stortinget på ELVERUM den 9. april 1940.

I referater fra stortingsforhandlinger får man opplyst at presidenten i stortinget, Carl Joachim HAMBRO, sa dette i løpet av forhandlingene:

Det er en given ting at når Stortinget har vedtatt disse viktige avgjørelser, er det umulig for Stortinget å føre en ambulerende tilværelse i denne overordentlig usikre tid. Det vil derfor, forekommer det meg, være naturlig at Stortinget gir Regjeringen en generalfullmakt til, inntil det tidspunkt kommer da presidentskapet i overensstemmelse med Regjeringen innkaller Stortinget til møte igjen, å varetå rikets anliggender, med Stortingets fullmakt til å treffe de nødvendige avgjørelser og beføyelser.

Litt senere sa han:

Presidenten: Det er ikke helt avgjørende i denne tid. Det viktige er å få valgt de menn som man mener er skikket til å gjøre dette, og som har den fornødne erfaring og de fornødne forutsetninger for det.

Presidenten har altså foreslått at Stortinget bemyndiger Regjeringen til, inntil det tidspunkt kommer da Regjeringen og Stortingets presidentskap etter konferanse innkaller Stortinget til neste ordinære møte, å varetå rikets interesser og treffe de avgjørelser og beføyelser på Stortingets og Regjeringens vegne, som må anses for påkrevd av hensyn til landets sikkerhet og framtid.

Dette var fremleggelsen og vedtaket av ELVERUMSFULLMAKTEN.

Når l. lektor i historie ved Universitetet i Oslo, skriver at det kan ikke være tvil om at denne ELVERUMSFULLMAKT ble fremlagt på ELVERUM, må det være åpenbart og tindrende klart for alle, at slik er det ikke man fremlegger et så viktig forslag på stortinget. Det får være grenser

for OVERFLADISKHET, selv i stortinget.

Det var den tyske okkupant, som oppfant ELVERUMSFULLMAKTEN, og det meget karakteristiske var at stortingsrepresentantene, ledet av stortinget PRESIDENTSKAP, nærmest tok første og beste TOG tilbake til OSLO, for det å komme til en ORDNING MED OKKUPANTEN og AVSETTE KONGE OG REGJERING. DETTE SKULLE VÆRE FREMSTILT i HISTORIEBØKER, RADIOPROGRAMMER for skoleungdom og eftertid. Hva er det man er så redd for. Dette storting utsatte seg bare for en fare i denne krig. Det var å brette lemmer når representantene ikke kom, fort, nok ned og opp trapper.

Stortinget hadde i strid med Grunnloven forlenget sin funksjonstid med ett år. I begynnelsen av okkupasjonstiden uttalte HØYESTERETT seg om dette og kom til det resultat eller den oppfatning at stortinget hadde oversittet sin funksjonstid. Det er av denne høyesterett blitt hevdet at HØYESTERETT ikke hadde hatt noe møte i denne anledning. Det er riktig, møtet fant sted hos en av dommerne, men tilstede var alle de dommere som ikke hadde gått av med pensjon. Tilstede var også h.r. dommer Erik SOLHEIM som ble l. dommer i saken mot Vidkun QUISLING. Vidkun QUISLING var tiltalt for bl.a. dette forhold.

Studerer man referatene fra forhandlingene i stortinget på Elverum, blir man nærmest skrekslaggen av hva slags tusseladflokk det var regjeringen NYGAARDSVOLD måtte plages med.

Det ble av FÅ fortalt hvor vanskelig tilstanden var for de myndigheter man hadde. Byer var besatt, vergeløse soldater kjempet for livet.

Da sa stortingsrepresentant J o h. L u d w. M O W I N C K E L :

Joh. Ludw. Mowinckel: Jeg er litt overrasket over dette, for jeg trodde, at hvis man kom til forhandlinger med tyskerne, og fikk ordnede forhold, så ville storting og regjering fortsette å eksistere, naturligvis med de restriksjoner som den overenskomsten måtte medføre. Men jeg trodde oppriktig talt, at etter denne dags flukt fra sted til sted skulle Stortinget vende tilbake til Oslo og der fortsette sin virksomhet. Det er så jeg har forstått det, så jeg er litt overrasket over dette at vi hjemsendes til våre hjemsteder. Hvis

det er meningen at jeg skal reise til Bergen og hr. Peersen til Kristiansand, synes jeg det er litt annerledes enn jeg hadde tenkt meg det. Jeg er i det hele tatt ikke svært fornøyd over at vi løp over hals og hode fra Hamar i aften. Jeg kan ikke begripe det. Det gikk så fort at vi omtrent ikke fikk puste. Det ble sagt at om 5 minutter står toget på stasjonen, og over uveisomme veier fant vi fram hit. Jeg har ikke forstått sammenhengen. Var det kommet meddelelse om at vi skulle tas til fange? Den kom vel ikke fra tyskerne, den var vel sendt til de militære? Det må jo være de løseste rykter. Man må unnskyld meg, men jeg synes det er litt under Stortingets og Regjeringens verdighet. Jeg hører det var sagt at regjeringen Nygaardsvold hadde tatt flukten. Jeg mener det var rimelig at man arbeidet utenfor Oslo inntil saken var ordentlig avgjort, men denne flukten til Elverum beklager jeg i høyeste grad, og hvis man skal spredes for alle vinde nå, synes jeg det er under vår verdighet. Jeg forstår disse som skal forhandle med tyskerne for å få rede på vår stilling, men jeg trodde at den norske regjering og det norske storting fremdeles skulle eksistere, — hvis da ikke tyskerne gjør det samme som Sovjet og lar den nye regjering bli den avgjørende. Da inntreer en annen situasjon, da inntreer en revolusjonær situasjon i Norge. Men inntil det er faktum, er det den nåværende regjering og det nåværende storting som eksisterer, og jeg forstår ikke den fremgangsmåte som her er foreslått.

Dette sa Joh.Ludw.MOWINCKEL som flere ganger hadde vært stats-og utenriksminister. Stakkars enfoldige politiske IDIOT.

Han fikk svar av selveste PRESIDENTEN:

Presidenten: Presidenten vil gjøre oppmerksom på at det ikke er foreslått noen annen fremgangsmåte enn den hr. Mowinckel selv mener. Men presidenten har ment at det var riktig å imotsette den mulighet, som også hr. Mowinckel var inne på, at hvis det viser seg at den tyske regjeringens ombudsmenn ikke vil forhandle med denne regjering, skal man forholde seg på den måte som ble nevnt. Deri ligger ingen henstilling om at den enkelte skal begi seg det ene eller det annet sted hen, men det ligger deri, at hvis forholdene gjør det umulig for den lovlige regjering å fortsette sitt arbeid, må Stortinget gi den den særlige bemyndigelse og vente med å tre sammen inntil Stortinget kan tre sammen. Vi håper ganske sikkert alle at det vil gå slik at disse forhandlinger kommer i gang, og at Stortinget, med de innskrenkninger som måtte bli en følge av situasjonen, kan fortsette å gjøre sin gjerning. Når Stortinget flyttet fra Hamar hit opp, så var det drøftet alt fra tidlig i dag, da de første tyske fly gikk over Hamar, som

er et jernbaneknutepunkt som man kunne vente at det ville bli rettet angrep mot. Der kom også fra de fremmede legasjoner som var akkreditert Regjeringen og fulgte med til Hamar, og over den trådløse opptager som ble satt i gang, en advarsel om at det ville være riktig at Stortinget hurtig forlot selve Hamar, og da det så kom melding fra generalstabens offiserer, overbragt meg gjennom et av Regjeringens medlemmer, om at en rekke busser med tyske tropper i full væpning var passert Jessheim med sikte på Hamar, Stortingets samlingssted, som det het, mente jeg det var riktig, som det har vært drøftet allerede hele dagen igjennom med de militære myndigheter på stedet, å forlegge Stortingets siste samlingsstund her hit, hvor man i hvert fall vil være tryggere enn man ville være på Hamar i dette øyeblikk. Men der er ingen motsetning mellom hr. Mowinckel og meg, og ganske sikkert ikke med noe medlem av denne forsamling, i anskuelsen av hva der vil være det naturlige, og hva vi ønsker må kunne skje.

Legg merke til at stortingspresident Carl Joachim HAMBRO bl.a. sier:

'.....at hvis forholdene gjør det umulig for den lovlige regjering å fortsette sitt arbeide ,MÅ stortinget GI DEN DEN SÆRLIGE BEMYNDIGELSE OG VENDE Å TRE SAMMEN INNTIL stortinget KAN TRE SAMMEN.....'

M.a.o. stortinget skulle gi regjeringen den særlige bemyndigelse d.v.s. ELVERYMSFULLMAKTEN dersom forhandlingene med den tyske okkupant ikke førte frem.

Nå er det på tide at okkupasjonshistorien skrives av ikke historikere eller hjemmefrontsfunksjonærer .

Så oppstår det en eiendommelighet med det man kaller ELVERUMSFULLMAKTEN.

I den bok som sønn til Johan NYGAARDSVOLD har skrevet om farens opplevelser i tiden 9.april 1940 til 7.juni 1940, gjengir han på s. 64 en facsimille av ELVERUMSFULLMAKTEN. Kristian Nygaardsvold har fortalt meg at han ikke har levert denne kopi av ELVERUMSFULLMAKTEN.

ELVERUMSFULLMAKTEN

år 1940, den 2. april forvalte Stortinget
 seg med på Elverum
 med alle bestående av de lokale
 den forhandlingsutvalget sammen
 med svenske myndigheter - eventuelt
 i drøfte med de norske myndigheter
 en avreisestans, ble opprettet
 diplom, skolestatistikk og sikkerhet
 pengemidlene ble gitt kommandoen
 til opprettelser av en komitee
 av de skolelærere, og presidiet
 gitt ut på en del oppgaver
 legger sin beretning til i sine
 til rådighet de nødvendige penger.
 Presidiet ga under tilførsel
 Stortinget sin regjeringens en
 generalfullmakt til. komitee
 til å utarbeide formler at
 er under utarbeid i avreisestans-
 medse med regjeringens sam-
 talle Stortinget til enkelte
 å utarbeide, rikets anleggsmat
 med Stortingets fullmakt til
 i utarbeid de nødvendige av-
 gørelser og beretninger på Stortinget
 og presidiet og alle andre som er pålagt
 å utarbeide til enkelte skolelærere og presidiet
 i komiteen ansvar det også

mulighetene de enkelte grupper
 og innom de dras for å utarbeide
 med en avreisestans komitee
 med opprettelser av komitee
 med alle til drøftelse med
 og det hele Stortinget ble inn-
 med Stortinget komitee ble
 med utarbeid på utarbeid
 opprettet komitee skolelærere,
 skolelærere, presidiet, og skolelærere
 skolelærere, skolelærere og skolelærere.
 Stortinget ble utarbeid til
 utarbeid komitee skolelærere

i helse skolelærere.
 komitee skolelærere

Tidens Norsk Forlag må fortelle hvor det har fått denne fotokopi av ELVERUMSFULLMAKTEN. Den har aldri vært vist av noen.

HÅPET er at alle de som vet noe om OKKUPASJONSTIDEN skal falle fre,
 slik at HISTORIEN OM OKKUPASJONSTIDEN kan skrives av UNIVERSITETSLÆR-
 ERE og FUNKSJONÆRER eller seierherrene fra denne okkupasjonstid. Van-
 ligvis skrives historiene etter en krig av seierherrene. Jeg har van-
 skelig for å skjønne hva disse skribenter har med krig og seier å gjøre
 Hepp en av dem ved hva krig er eller har sett snurten av den.

Harry Lindstrøm